

België-Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

rAntGroen

© Henk Verstraelen

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, *Voorzitter en Coörd. Beleidswerkgroep*
Groenstraat 59, 2540 Hove

03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Johan Baetens, *Sekretaris*

Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk

03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Peggy Beers, *Ondervoorzitter en Conservator Fort 7*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Guido Callaerts, *Penningmeester en Coörd. Behaagactie*

Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk

03/828 11 03 - callaertsguido@versateladsl.be

Johan De Ridder, *Mede-conservator Fort 7 en Snelberichten*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Nancy Geldhof, *Coördinator Educatieve werkgroep*

Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken

0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, *Coördinator Cursussen*

Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich

03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, *Coördinator Studie*

Doornstraat 246, 2610 Wilrijk

0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, *Coördinator Agenda*

Beekboshoekstraat 202, 2550 Waarloos

015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Bob Gabriels, *Webmaster*

Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout

bob.gabriels@telenet.be

Ingrid Van Havere, *Coördinator rAntGroen*

Edenlaan 32, 2610 Wilrijk,

03/828 22 39 of 0476/35 67 79 -

ingrid.van-havere-1@bel.dupont.com

Hilde Wuyts, *Coördinator Activiteitenadministratie*

Rucaplein 20, 2610 Wilrijk, 03/230 67 04

w.wuyts@belgacom.net

Redactie rAntGroen

Graag uw teksten zenden naar:

Verslagen:

André De Mul, Lucas Henninckstraat 41, 2610 Wilrijk

03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Agenda:

Hilde Wuyts, Rucaplein 20, 2610 Wilrijk

03/230 67 04 - w.hilde@belgacom.net

Waarnemingen:

Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk

03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Fort 7-nieuws:

Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Overige:

Ingrid Van Havere, Edenlaan 32, 2610 Wilrijk

03/828 22 39 - ingrid.van-havere-1@bel.dupont.com

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 januari 2007, ontvangen we graag ten laatste op 15 november 2006.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:

Tuur Wuyts - 03/499 99 11

Monumentwandelingen:

Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuurblad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses.

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto : Gewoon fluweelpootje - © Henk Verstraelen

Herfst- en winter, een tijd voor reflectie !

Gek hé ! Wanneer ik deze intro voor het laatste rAntGroen nummer van dit jaar schrijf, is het nog volop zomer en moet ik logischerwijs aan de komende herfst en winter denken. Niet dat ik daar tegenop zie, neen in tegendeel. Herfst en winter brengen snel veel afwisseling en temperament. Landschappen en natuur met uitzondering van de planten- en insectenwereld zijn dan dikwijls op zijn mooist. Denken we maar aan de klassieke wintertochten op zoek naar wintervogels of de stevige Ardennenwandelingen.

Nu goed met herfst en winter in het verschiet, toch nog even een terugblik wagen naar het rijk gevulde lente- en zomerseizoen waar we dit jaar vooral veel aandacht hebben besteed aan natuurstudie en inventarisatie van de natuurwaarden in onze afdeling. De voorjaarsflora-inventarisatie, de vleermuistelling, de insecten- en plantentochten, de zwaluwinventarisatie. Iedere gemeente/district van onze afdeling kwam daarbij veelvuldig aan bod : **van Aartselaar tot Hove en van Wilrijk tot Edegem**. En of er mooie vondsten uitkwamen : **Groot avondrood te Wilrijk, een aantal nieuwe vondsten van zwaluwnesten in Aartselaar en Hove, Hazelworm te Hove** en ga zo maar door. Meer dan de moeite om ons te motiveren om het natuurschoon van onze afdeling verder in kaart te brengen. Nog belangrijker is dat we met deze gegevens iets positief kunnen doen naar beleid, beheer en natuurontwikkeling toe. Laat dat nu de uitdaging voor de komende maanden zijn.

- Laat ons gemeentebesturen bewust maken van de plaatselijke natuur en hen om de nodige maatregelen vragen om zwaluwen, voorjaarsflora en andere natuurwaarden te beschermen of verder te laten ontplooiën
- Laat ons deze gegevens gebruiken om beleidsvoorstellen uit te werken (vb. rond BPA 30)
- Laat ons door gepast beheer in microgebieden trachten natuur verder te laten ontwikkelen met als startpunt het Fort; maar ook Oeyevaersbos en andere potentieel interessante gebieden. Wanneer je deze rAntGroen in de bus krijgt, starten trouwens de jaarlijkse beheerswerken op het Fort. Alle handen zijn hier meer dan welkom al was het maar voor een enkele keer (zie verder in dit nummer onder Fort 7)

Er valt dus heel wat te doen deze winter !!! Mogen we ook op jou rekenen ?

Er valt bovendien nog **een belangrijke nieuwigheid** aan te kondigen. Je merkte het misschien al maar de lay-out van dit tijdschrift ziet er een ietje anders uit. Guido Van Boeckel stelde zich op de ledenavond kandidaat om dit nummer te verzorgen en daar zijn we bijzonder blij mee !

Tot op één van onze herfst en winteractiviteiten.

Hugo
Voorzitter

In dit nummer:

Colofon	- 2
Editoriaal	- 3
Agenda	- 4
Waarnemingen	- 11
Studie	- 11
Fort 7	- 14
Behaag ... natuurlijk	- 15
Beleid	- 17
Verslagen	- 21
't rAntGroentje	- 27
Activiteitenkalender	- 28

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd
- = Kindvriendelijke tocht

Zondag 1 oktober 2006

8.00u

Roofvogeltrek in Limburg

  >12j

foto: Willy Ceulemans

Rond deze tijd trekken heel wat roofvogels uit NW-Europa naar hun zuidelijke overwinteringsplaats. Daarbij vliegen ze ook over Vlaanderen, vooral dan langs de Kempen en Limburg. Daar komen o.a. de mijnterrils van Beringen en Heusden-Zolder in aanmerking als goede waarnemingsplaatsen. Vooral deze laatste ligt in een belangrijke open ruimte op de westrand van het Kempisch Plateau. De top (154 meter) steekt 8 meter boven de omgeving uit en biedt een uitgestrekt panorama, o.a. over de militaire domeinen van Leopoldsburg.

Het weer bepaalt in grote lijnen het trekverloop; zo kunnen we van goede of slechte trekdagen spreken. Op topdagen trekken er heel wat Buizerden over en ook Sperwer, Bruine- en Blauwe kiekendief en Rode wouw. Topdagen zijn uiteraard zeldzaam, maar toch hopen we op een geschikt trekweertje. Na de middag kiezen we voor een landschapswandeling in de omgeving waarbij mogelijk ook aardig wat zangvogels in het vizier komen. De uitgestrekte militaire domeinen van Helchteren of het (water)vogelrijk vijvercomplex van Wijvenheide bij Zonhoven staan garant voor een aantrekkelijke wandeling.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.00u. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = 8 km. Mee te brengen: € 1 deelname voorbereiding, picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77 of 0494/33 63 09

Leiding: Wim Roelant 0477/34 07 21

Zondag 8 oktober 2006

14.00u

Vogeltocht naar Lier-Anderstad

  >12j

Op deze verkiezingsdag gaan we het natuurlijk niet te ver zoeken en de Netevallei tussen Lier en Duffel is daarvoor een geschikte plaats. Allerlei watervogels en mogelijk ook roofvogels staan op het verlanglijstje.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 14.00u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids en stevige stapschoenen (laarzen alleen bij regenweer).

Gids: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Leiding: Miel Lauwers 03/455 71 90

Zondag 15 oktober 2006

7.00u

Vogelexcursie Zeeuwse kust

  >12j

Jaarlijks trekken honderdduizenden vogels in min of meer gestuwde trekbaan langs onze kusten. Op een niet te winderige of natte oktoberdag kan je daar getuige van zijn. We zijn niet aan ons proefstuk toe. Verleden jaar viel er in de Nolle Duinen bij Vlissingen bij een eerder zomers weertje aardig wat te beleven (zie verslag Rantgroen nr. 18, blz. 21). Top of the bill was toen zeker de Velduil, maar ook Grote zilverreiger, Slechtvalk en een resem zangvogels waren van de partij. Als het weer het toelaat gaan we weer onze gekende waarnemingstek opzoeken ... of wordt het dit jaar misschien Westkapelle, wie weet. Naast de laatste zomervogels tref je ook de eerste wintervogels aan. Met natuurgebieden als Fort Rammekens, Oranjezon en Veerse Meer is er aan goede wandel- en vogelplekken geen gebrek tijdens de namiddag. Zorg dat je er eens vroeg bij bent en geniet mee met ons van de schare trekvogels en de rustgevende kust- en waterlandschappen.

© Rudy Vansevenant

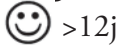
Zaterdag
21 oktober 2006
20.00u

Dia-avond in zaal Steytelinck:
Paddenstoelen

Zondag 22 oktober 2006
14.00u

Paddenstoelen in onze
omgeving

© Henk Verstraelen

Zondag 5 november 2006
14.00u

Fortwandeling voor de leden

Zaterdag 11 november 2006

Vlaamse Ornithologische
studiedag VLOS

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.00u. Het einde is voorzien omstreeks 18.30u te Wilrijk. Aantal te wandelen km = 7 km.

Mee te brengen: € 1 deelname voorbereiding, picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Gids: Luc Van Schoor: 03/353 09 77 of 0494/33 63 09

Leiding: Wim Roelant: 0477/34 07 21

Welke zwammen kennen we? Hoe worden ze herkend? In welke biotopen kunnen we ze vinden? Welke zijn eetbaar of giftig, welke niet? Aan de hand van eigen dia's zal onze spreker op deze en andere vragen een antwoord geven. Johan is Natuurpunter en een heel gedreven natuurfotograaf. Niets is hem te veel als het gaat om iets moois te fotograferen. Naast interessante weetjes over paddenstoelen, mogen we ons dus ook aan prachtige natuurfotografie verwachten.

Afspraak: Om 20.00u in zaal Steytelinck te Wilrijk.

Kleine deelname in de kosten.

Spreker: Johan Paulussen

Leiding: Hilde Vangrunderbeek 015/32 08 05

Vandaag gaan we de theorie die we gisteren gehoord hebben, omzetten in de praktijk en we gaan op zoek naar paddenstoelen in onze omgeving.

Afspraak: Om 14.00u aan lokaal De Ijsvogel, fort 7 te Wilrijk. Het einde is voorzien om 17.00u.

Mee te brengen: loepje en eventueel paddenstoelengids.

Gids: Lydia Peeters 03/457 65 82

Leiding: Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07

In dit paddenstoelenseizoen is het zeker eens de moeite om op het fort te komen kijken! Samen met een fortgids wandel je door ons prachtige reservaat dat er in dit seizoen weer helemaal anders uitziet.

Afspraak: Ingang Fort 7, lokaal de Ijsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk om 14.00u. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: vogelgids, plantengids, loep, verrekijker en eventueel fototoestel.

Begeleiding: fortgidsen

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Voor meer info verwijzen we u naar www.natuurpunt.be en de volgende natuur.oriolus

Zaterdag 11 november 2006
20.00u

After Schierparty

Na een welgeslaagde vierdaagse in Schiermonnikoog, het “mooiste plekje van Nederland”, is het vanzelfsprekend dat we nog eens willen samen komen om onze belevenissen te herinneren met een fotoreportage en onze vondsten verder te bekijken, bestuderen en bewonderen...

Natuurlijk delen we dat graag met iedereen die enige aantrekkingskracht heeft tot de zee, het strand, de Waddeneilanden in het algemeen en Schiermonnikoog in het bijzonder.

Iedereen is dus welkom op deze avond.

Afspraak: om 20.00u in de IJsvogel, Fort 7. Het einde is voorzien ten laatste om 23.00u.

Meebrengen : foto's en alles wat je in Schier verzamelde.

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07

Zaterdag 18 november 2006
20.00u

Afdelingskwisavond : met Tuur en Wim in de Natuur

In navolging van de eerste succesvolle afdelingsnatuurkwis van vorig jaar, maken we er voor onze eerste winteravond van het jaar meteen een gezellige boel van. Vanavond testen we jullie “kennis en teamspirit” rond Natuur. Mogelijks totaal in tegenstelling tot je verwachtingen is dit absoluut geen kwis met aarts moeilijke vragen voor doorwinterde kwissersssssss maar gewoon weetjes rond enkele wetenswaardigheden over onze alledaagse natuur. Winnen is vanavond per definitie NIET het vooropgestelde doel, maar wel een aantal leuke dingen opsteken over onze natuur en het milieu van vandaag. Bovendien zoemen we in op wat er groeit en bloeit en leeft in onze afdeling, een dicht bij mijn bed show dus. De kwismasters staan bovendien garant voor een prettig gestoorde amusementsavond. Bollebozen met een IQ van boven de 150 blijven dus best gewoon thuis en alle maar dan ook alle overige Natuurpuntleden van onze afdeling verwachten we voor deze avond vol plezier en verrassingen.

Afspraak: Deze avond gaat door in zaal Steytelinck, Sint Bavostraat te Wilrijk (naast kerk).

We starten om 20.00u en het einde wordt verwacht omstreeks 22.30u.

Toegang kost een luttele € 2 en omvat tevens een drankje

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 9911

Wim Vandeweyer 03/321 32 23

Ingrid Van Havere 03/828 22 39

Hugo Waeterschoot 03/455 22 12)

Zaterdag 25 november 2006

“Behaag.natuurlijk” Bedeeldag, handen gevraagd !

Aangezien het districtshuis van Wilrijk dit jaar in de stellingen staat kan je er uitzonderlijk geen behaagpakketten bestellen. Vandaar bieden we je de mogelijkheid om de pakketten via de afdeling te bestellen (aanbod geldig voor alle afdelingsleden tot en met 27 oktober). Zie verder in dit nummer voor nadere info omtrent de aangeboden pakketten, prijzen en afbaling

In samenwerking met de gemeentebesturen en de lokale milieuraden verdeelt Natuurpunt al jaren streekeigen haagplanten in ganse de regio met als doel onze tuinen een meer natuurlijk uiterlijk te geven. Op die wijze werden al enkele kilometers natuurlijke haag aangeplant. Elders in deze rAntGroen kan u verdere uitleg vinden over de actie, de plantpakketten die je kan bestellen via je lokaal gemeentebestuur of via de afdeling.

In iedere gemeente/district van onze afdeling stellen we samen met de lokale milieuraden de behaagpakketten samen op de ochtend van de verdeling. In de namiddag is er een korte bedeling Hiervoor hadden wij graag beroep gedaan op enkele bereidwillige leden. Heb je een uurtje of twee vrij op voor of namiddag op 25 november, geef dan graag een telefonisch seintje aan één van de volgende coördinatoren :

- Aartselaar: Guido Callaerts 03/828 11 03 (callaertsguido@versateladsl.be)

- Edegem: Sofie Loots 03.289 21 31 (tijdens de kantooruren)

- Wilrijk: Guido Callaerts 03/828 11 03 (callaertsguido@versateladsl.be)

- Hove : Hugo Waeterschoot 03/455 22 12 (hugo.waeterschoot@scarlet.be)

Zaterdag 25 november 2006
8.00u

Ganzentocht: Land van Strijen en de Korendijkse Slikken

© Rudy Vansevenant

In het Oude Land van Strijen pleisteren elke winter een aantal Dwergganzen. Deze zeldzame soort moeten we zoeken tussen grote aantallen Kol-en Brandganzen. Geen gemakkelijke opdracht, maar wel leuk als het lukt; echter nooit gegarandeerd!

Vandaar rijden we, na de lunch in een nog te bepalen cafeetje (onze vaste stek heeft de deuren gesloten!), door naar de Korendijkse Slikken. Hier opnieuw kans op Dwerggans, maar eventueel ook op een Roodhalsgans tussen de vele duizenden Blandganzen. Elke winter pleisteren hier ook wel een enkele Zeearenden of/en Slechtvalken. Op hoop van zegen dus ...!

Indien tijd over, doen we nog een andere plaats in de omgeving aan.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.00u en zijn ten laatste terug omstreeks 18.30u. Deze tocht zal vooral de ganzenfanaten onder ons aanspreken.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regendichte kledij en schoeisel; picknick en enkele euro's voor soep en drank.

Gids: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

Zaterdag 2 december 2006
9.00u

Winterwandeling in Grotenhout (Gierle)

In mei 2004 bezochten we reeds dit domein. Mijn begeleider zei echter dat dit 300 ha grote gebied in elk seizoen de moeite waard is. Daarom proberen we nu eens in de winter. Er zijn talrijke reeën in dit gebied, misschien kunnen we bijzondere watervogels zien en mochten de waarnemingen wat tegenslagen, gezien het seizoen, is het toch een prachtige winterwandeling door verschillende biotopen in een domein met een eeuwenlange geschiedenis.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 9.00u. Het einde is voorzien om 12.00u ter plaatse.

Mee te brengen: loep, kijker, telescoop, veldgidsen, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Gids: Herman Van den Reeck 03/457 33 88

Leiding: Moniek Van den Bergh 03/457 54 49

Zaterdag 9 december 2006
20.00u

Ledenavond: IJsland en Schotland

© Rudy Vansevenant

In juli reisden enkele leden van onze afdeling naar IJsland onder de kundige leiding van Jan Roofthoof. Jan herinneren wij ons van de prachtige BVNF-projectie vorig jaar in de Kern. Aan de hand van een prachtige diamontage en veel informatie zal hij ons een beeld geven van dit uitzonderlijk mooie land. Walter en Sonja zullen aan de hand van eigen foto's en bewegende beelden een verslag brengen van wat de groep tijdens de reis allemaal beleefd heeft. Wellicht zal dit velen ervan doen dromen ook eens die richting uit te gaan!

Beelden: Jan Roofthoof, Walter Van Spaendonk, Sonja Van Kerckhove

Rudy Vansevenant brengt daarna een korte presentatie van de foto's genomen tijdens een reis naar Schotland en de Engelse Oostkust in juni van dit jaar. We krijgen mooie beelden van de duizenden zeevogels die daar jaarlijks neerstrijken om er te broeden: Zeekoeten, Alken, Papagaaiduikers, Jan-van-Genten en andere vogels zullen op het scherm defileren. Ook enkele zoogdieren passeren de revue.

Beelden: Rudy Vansevenant

Afspraak : Deze avond gaat door in zaal Steytelinck, Sint Bavostraat te Wilrijk (naast kerk).

We starten om 20.00u en het einde wordt verwacht omstreeks 22.30u.

Zaterdag 16 december 2006
14.00u

kinderactiviteit Fort7
Speuren in de fortgebouwen

Terwijl de grote mensen met de gids meegaan, gaat Nancy met de kinderen die niet bang zijn in het donker, de fortgebouwen onderzoeken. Wil je hier meer over weten, kijk dan even op de kinderpagina!

Zaterdag 6 januari 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht naar Goeree-Overflakkee...

Zondag 7 januari 2007
8.30u

Vogelobservatietocht Tholen
"Jenevertocht"

© Rudy Vansevenant

Onze eerste tocht van het jaar voorstellen hoeft nauwelijks. Trouwe deelnemers noemen deze uitstap de jenevertocht omdat we bij een eerste stop een glaasje jenever drinken om de kou te trotseren maar vooral om te klinken op het nieuwe jaar.

Traditiegetrouw bezoeken wij de Oesterdam, Scherpenissepolder, de Van Haaftepolder, het Rammegors en/of andere gebieden die kunnen wisselen in functie van het weer en de voorbereiding. Waar we ook mogen gaan zijn het uiteraard de wintergasten die van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels,... en hopelijk krijgen we als naar gewoonte op de Oesterdam onze Sneeuwgorzen en Fratertjes weer te zien?!

's Middags zorgen we voor een (liefst gezellig en goed) cafeetje waar naast een drankje ook een warme kom soep kan verkregen worden.

Afspraak: we vertrekken om 8u30 met eigen wagens (kostendelend vervoer) aan de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 17u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Zaterdag 13 januari 2007
20.00u

Voordracht : Grote Zoogdieren
in Europa

CC. De Kern –Bist , Wilrijk

Roofdieren zijn van oudsher een onuitputtelijke bron voor sterke verhalen die gretig aftrek vinden rond het haardvuur of bij de borrel. Deze verhalen hebben als kenmerk de ideale mix van angst, gevaar en heldenmoed. Lekker griezelen voor het onbekende, waarbij vrijelijk overdreven of verzonnen mag worden. Niemand die dat corrigeert.

Eén reden daarvoor is dat echte kennis ontbreekt, maar nog belangrijker is dat ons concept over roofdieren zo sterk gevormd is door verhalen, dat wij nauwelijks open staan voor de werkelijke rol die roofdieren vervullen.

Deze lezing door roofdieren specialist en fotograaf Dick Klees gaat in op het dagelijks roofdierleven aan de hand van talloze beelden en onderzoeks resultaten.

Wij bezitten geen grote roofdieren en neigen hun rol als regelaar van het natuurlijk evenwicht te idealiseren. Op sommigen heeft het zien van een wolf of beer haast een religieus effect.

Maar de werkelijkheid is anders, de roofdieren die de revue passeren zijn voor grote delen van europa al eens uitgeroeid geweest. Enkel de veranderende attitude van de moderne mens die minder afhankelijk van de natuur voor zijn bestaan geworden is, tolereert (her)vestiging van roofdieren als iets romantisch, een "echte" natuur, zoals op tv, ergens in de bossen. Maar .... niet in mijn achtertuin !

Al zijn roofdieren fysiek heel sterk, ze redden het niet in een natuur die om economische redenen drastisch veranderd.. Behoud van natuur, inclusief deze fantastische roofdieren is een kwestie van beslissingen baseren op echte kennis en economische consequentie willen dragen.

Grote roofdieren verdienen een bestaan, dat laten de beelden deze avond zien, en wij moeten ze leren kennen, begrijpen en respecteren zoals ze zijn.

Deze voordracht kende twee jaar terug voor Natuurpunt in Duffel een groot succes, mede door de vlotte en soms humorvolle verteltrant van onze voordrachtgever-noorderbuur. Zeker een fameuse aanrader en dus niet te missen !!

Afspraak: CC. De Kern, Bist te Wilrijk om 20.00u. Einde voorzien omstreeks 22.30u

Er wordt een kleine bijdrage in de kosten gevraagd

Voordrachtgever:

dhr. Dick Klees –Studio Wolverine, Chaam-Nederland

Zondag 21 januari 2007
07.45u

Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee

© Rudy Vansevenant

Voor de ouwengetrouwen onder ons is deze tocht een klassieker. Voor de nieuwkomers, een tocht om de ganzen en andere watervogels die in deze contreien in grote getale komen overwinteren beter te leren kennen. Riet-Kol-Brand- en Rotganzen zijn normalerwijze van de partij, maar ook vele eendachtigen, steltlopers en roofvogels als Slechtvalk en Ruigpootbuiserd staan vermeld in de verslagen van vorige jaren.

De weersomstandigheden en de voorbereiding zijn bepalend voor de plaatsen die we zullen aandoen. Sint Anthoniegorzen, Den Bommel, Slikken van Flakkee of Westplaat, het Havenhoofd, de polders van Goedereede en Ouddorp, de Koude Hoek en Brouwersdam behoren tot de mogelijkheden.

Schrijf op tijd in, wij zorgen voor een niet te missen dag!

Afspraak: om 7.45u aan de Bist te Wilrijk; terug ten laatste omstreeks 19.00u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme en regendichte kledij en schoeisel; picknick en enkele euro's voor soep en drank in onze oude vertrouwde "Goede Reede".

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Zondag 28 januari 2007
8.00u

"Graan voor de Gorzen" en Het Vinne-Vlaams Brabant

De Grauwe gors en de Geelgors zijn twee soorten van het agrarisch cultuurlandschap die sterk achteruitgaan in Vlaanderen. Ze zijn opgenomen op de Rode Lijst. De Geelgors is praktisch verdwenen uit het grootste gedeelte van Vlaanderen of herleid tot een relict populatie. De Grauwe gors is een soort van het open leemlandschap. Kernpopulaties van beide soorten komen nog voor in de Leemstreek en Haspengouw met hoge concentraties in het Hoegaardse. Voor deze soorten hebben we binnen de streek een belangrijke verantwoordelijkheid.

Daarom worden sinds een paar jaar jaren door Natuurpunt Velpe-Mene enkele akkerreservaten beheerd zowel voor de vogels als voor de specifieke

akkervegetatie . In de winter 2003-2004 werden er op 5 akkertjes met overblijvend zomergraan te Nerm en Katerspoel en een tijdelijke graanstrook te Meldert (allen Hoegaarden) concentraties van meer dan 600 Geelgorzen, ruim 200 Grauwe gorzen en meer dan 250 Ringmussen waargenomen. Deze mooie resultaten tesamen met de rijke maar sterk bedreigde akkerflora, toenemende populaties van knaagdieren, bolwerken van Geelgors tijdens broedseizoen, zeer zeldzame loopkevers... bewijzen dat dergelijke 'natuurakkertjes' een zeer belangrijke functie als stapsteen en/of refugium kunnen vervullen in het steeds grootschaliger wordende agrarisch cultuurlandschap. Na de geweldige resultaten van het akkerbeheer, zowel op botanisch als faunistisch vlak, wordt het gevoerde beheer jaarlijks met veel enthousiasme verdergezet. Onze kundige gids Robin Guelinckx weet er alles van en zal ons de nodige toelichtingen geven over het project. Mooie gorzenwaarnemingen verzekerd !

Na de boterhammetjes in een plaatselijk café trekken we naar het Provinciaal domein Het Vinne nabij Zoutleeuw.

Vroeger was "Het Vinne" het grootste natuurlijke meer in België .Wie het Vinne de laatste twee jaar niet meer bezocht heeft, zal aangenaam verrast zijn: Het provinciaal domein heeft namelijk een ware metamorfose ondergaan! In 2004 en 2005 werd het gebied omgetoverd van een gebied met honderden populieren, tot een waterrijk landschap. De ruimte en weidsheid uit de oude tekeningen van Het Vinne van voor 1841 worden opnieuw herkenbaar. Het Vinne is in Vlaams-Brabant een bron van blijvende schoonheid geworden.

Het waterpeil heeft bijna zijn maximum peil bereikt. Stilaan is de vroegere begroeiing op de grote wateroppervlakken aan het verdwijnen en maakt deze plaats voor open water en voor typische moerasbegroeiing, een nieuw thuis voor heel wat vogels en insecten. In dit prachtig waterlandschap werden enkele uitkijktorens en vogelhutten gebouwd langsheen het 5 km. lange wandelpad dat deels over knuppelpaden verloopt. De echte vogelliefhebbers hebben de laatste jaren hun hart al kunnen ophalen, want vele zeldzame exemplaren bezochten Het Vinne voor een kortere of langere periode en zorgden zelfs voor nakomelingen op het gloednieuwe meer! Dat was het o.m. het geval voor Witwangstern, Roerdomp, Geoorde fuut , Grauwe ganzen en Zomertaling die mee profiteren van de beschermende invloed van een uitgebreide Kokmeeuwkolonie. Onder de wintergasten vinden we allerlei eenden en andere watervogels. Het Vinne is een bezoek meer dan waard !

Afspraak: om 8.00u aan de Bist te Wilrijk; einde omstreeks 17u ter plaatse.

Mee te brengen: loep, kijker, telescoop, veldgidsen, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Gidsen: Robin Guelinckx en Luc Van Schoor (nam.)

Leiding: Luc Van Schoor 03/353 09 77

"Het Vinne"

Plantenwerkgroep

Beste vrienden

Het zomerseizoen nadert zo zachtjesaan zijn einde. De dagen worden korter en de PW gaat bijna in winterslaap. De laatste lijsten worden door Gilbert

De plantenwerkgroep in volle actie

verwerkt en zullen stilaan in jullie mailbox vallen. Hiervoor zijn wij hem zeer dankbaar. Graag wil ik in de winterperiode bekijken of we deze niet op de website kunnen plaatsen. Zo worden die voor iedereen toegankelijk. Volgend jaar wil ik ook absoluut proberen om banden met onze vrienden van Hedera aan te halen en samen enkele inventarisaties in Hove te verrichten. Dit zat reeds voor dit jaar in de planning, maar is er jammer genoeg niet van gekomen. Wij hebben zo ongeveer ons hele gebied geïnventariseerd met een wisselende bezetting die wekelijks tussen de 6 en de 12 mensen op de been bracht. De funfactor was erg hoog en ik wil dan ook alle deelnemers bedanken voor de aangename uren die dit heeft opgeleverd. Ik heb van ieder van hen weer een massa bijgeleerd. Ik hoop jullie allemaal volgend jaar in goede gezondheid terug te zien.

Ronny Deckers

Waarnemingen in onze omgeving

periode 15 mei – 15 augustus

Wilrijk

UA – Campus Drie Eycken:

Ijsvogel: 1 dood (26/07 C.P.)

Fort 7:

Ijsvogel: 3 juveniele (6/06 L.D.N.)

Sperwer: 1 baltsend

(8/06 T.W., K.M. & R.W.)

Watervleermuis: 11 (26/07 H.W.)

Rosse Vleermuis: 6 (26/07 H.W.)

Franjestaart: 1 (26/07 H.W.)

Dwergvleermuis: 3 (26/07 H.W.)

Kolibrivlinder: 1

(29/07 R.W. K.M. & T.W.)

Sperwer: 3 (3/08, K.M. & T.W.)

Ijsvogel: 1 (3/08 K.M. & T.W.)

Groot avondrood: 1 rups

(17/08 PW-IW)

Kouwerheide:

Viervlek: 1 aan tuinvijver (17/06 E.L.)

Edegem

Rombout Keldermansstraat:

Europese kanarie: 1 (23/07 P.D.)

Bob Gabriels (B.G.), Chris Ploegaert (C.P.), Eric Loots (E.L.), Hugo Waeterschoot (H.W.), Karel Matthijs (K.M.), Lucy De Nave (L.D.N.), Paul Durt (P.D.), Planten- en Insectenwerkgroep (PW-IW), Raymond Weyns (R.W.), Tuur Wuyts (T.W.)

Geef je waarnemingen door aan Johan via mail (baetens.johan@telenet.be) of per telefoon (03/281 78 59). Elke waarneming is zinvol, of het nu gaat om een gedetailleerde opgave of niet, schrijf hierbij

- 1. de waargenomen soort*
- 2. het aantal individuen*
- 3. een tijdsaanduiding*
- 4. de plaats van waarneming*
- 5. de waarnemer(s)*
- 6. extra informatie zoals gedrag, toestand...*

Bladluizen (deel 3)

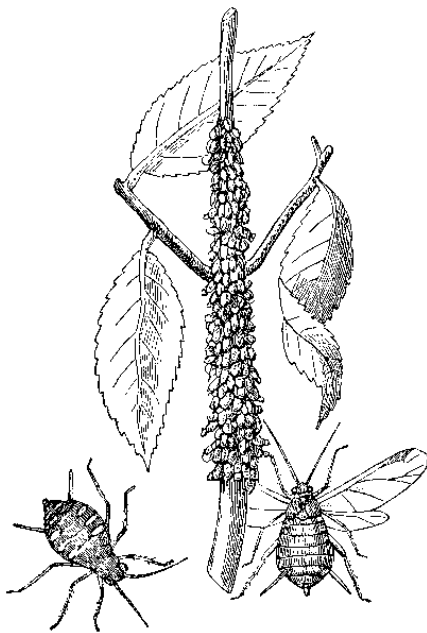
Herman Snoeck

4 Het leven van een bladluis

A Bij elke bladluizensoort zijn de parthenogenetisch geboren gevleugelde en vleugellose wijfjes aangepast aan hun taak in de levenscyclus.

Het vleugellose insect groeit vlug, zorgt vooral voor de vermenigvuldiging van de soort en gebruikt tijdens de korte periode dat de eenjarige kruiden groeien zo goed mogelijk deze voedselbron.

De gevleugelde exemplaren daarentegen groeien niet zo vlug, 'produceren' ook niet zoveel nageslacht, maar geven de soort de mogelijkheid om te ontsnappen naar nieuwe voedselbronnen als de zomerwaardplant nog onvoldoende voedsel levert. Een bijkomend voordeel van deze waardplantwisseling is dat de predators en parasieten (zie 8) van deze bladluissoort achterblijven op de oude waardplant.

Figuur 5 - Bladluiskolonie (*Aphis sambuci*) op vlier

Bladluizen zitten meestal niet verspreid over een hele plant, maar in kolonies bij elkaar, rond een stengel of onder een blad. Binnen de kolonie zitten ze dan wel ongeveer even ver van elkaar, op poot- of antenneafstand. Zo hebben ze elk hun plekje om plantensap te zuigen, maar ze komen ook dadelijk in contact met elkaar wanneer een van hen door een predator wordt aangevallen. Waarschijnlijk versterkt ook de geur van de vloeistof die dan uit de siphunculi (zie

figuur 1 c) wordt afgescheiden het gevaarsignaal dat het spartelende slachtoffer uitzendt.

B Wanneer de kolonie te groot wordt zullen de ongevleugelde individuen te dicht op elkaar zitten zodat ze elkaar meer aanraken. Dit schijnt een prikkel te zijn waardoor meer gevleugelde dieren ontstaan. Afhankelijk van de soort kunnen gevleugelde dochters geboren worden omdat de moeders te dicht opeen zitten of de dochters kunnen zich tot gevleugelde exemplaren ontwikkelen omdat ze zelf te dicht opeen zitten.

Wanneer de waardplant verslensd of sterft worden de bladluizen die erop zitten onrustiger zodat de kans dat ze elkaar aanraken groter wordt en ook dan zullen gevleugelde wijfjes geboren worden.

Wanneer een gevleugeld wijfje terecht komt op een zomerwaardplant die volwassen is en weinig jong weefsel meer heeft is dit een slechte voedselbron. Dat ook is een prikkel voor de volgende generatie ongevleugelden zodat toch weer gevleugelde individuen geboren worden, al is hier geen veelvuldige aanraking.

C Wanneer de dagen korten worden heel veel gevleugelde wijfjes en gevleugelde mannetjes geboren die een winterwaardplant moeten vinden. In verhouding zijn er natuurlijk weinig exemplaren die daarin slagen.

De gevleugelde mannetjes zijn gewoonlijk kleiner dan de wijfjes maar hebben langere antennes met meer zintuig-organen, om de wijfjes te vinden. Ze hebben een externe penis en een klem waarmee ze het wijfje vasthouden tijdens de paring. Beide delen zijn gekleurd en goed zichtbaar met een loep.

De gevleugelde wijfjes uit de familie Anoeciidae zullen na paring op de winterwaardplant eieren leggen.

Bij veel andere soorten echter worden, wanneer de nachten nog langer worden, eerst weer vleugellose wijfjes geboren. Die paren en leggen eieren. De eierleggende wijfjes hebben op hun achterpoten kliertjes die een chemische stof afscheiden waardoor de mannetjes worden aangetrokken. Ze zijn gewoonlijk plomper en hebben kortere aanhangsels en kunnen zelfs een andere kleur hebben dan de partheno-genetische wijfjes. Voorbeeld: bij de Groene perzikluis (*Myzus persicae*) zijn de parthenogenetische wijfjes bleekgroen, de eierleggende wijfjes roodbruin tot purper.

De vrouwelijke bladluizen die uit de eieren komen in de lente zijn ronder en dikwijls groter dan de latere wijfjes, met kortere aanhangsels en zonder vleugels. Ze zijn meestal erg vruchtbaar en zijn ook goed bestand tegen de soms gure weersomstandigheden. Sommige soorten veroorzaken op hun waardplant een gal, waarin ze met hun nageslacht beschermd zitten.

Bij bladluissoorten die steeds op dezelfde waardplant blijven zijn de eierleggende wijfjes en de mannetjes niet gevleugeld.

D Uit wat vooraf ging blijkt dat het levensverhaal van een bladluis getuigt van een ongelooflijke vindingrijkheid om het voortbestaan van de soort te waarborgen maar dat het tevens een gevaarlijke manier van leven is voor elk individu afzonderlijk.

Bladluizen kunnen zich heel snel vermenigvuldigen zodat er veel individuen zijn maar in verhouding zullen er slechts weinig de soort doen voortbestaan.

Als ze samenzitten in een kolonie op hun waardplant zijn ze een aantrekkelijke en overvloedige voedselbron voor al hun natuurlijke vijanden en in de lucht, op zoek naar een nieuwe waardplant, is de kans slechts één op vele duizenden dat ze ook aankomen zodat er een nieuwe kolonie kan ontstaan.

5 Bladluizengedrag

De vleugelloze wijfjes bewegen eigenlijk weinig. Terwijl ze baren of honingdauw uitscheiden blijft hun zuignuit in het plantenweefsel steken en zuigen ze verder plantensap.

Ook de gevleugelde wijfjes doen niet veel meer nadat ze zich na hun vlucht ergens op een waardplant op een goede plaats hebben neergezet.

Er is weinig geweten over hoe ver en hoe lang bladluizen kunnen vliegen en over hoeveel er uiteindelijk slechts aankomen.

Op een winderige dag worden ze aan hoge snelheid met de wind meegezogen. Zo heeft men een bladluissoort die op sparren leeft 1300 km verder in de ijzige vlakten van Spitsbergen teruggevonden. Ze zullen echter meestal terecht-komen op plaatsen waar de wind moet luwen (omheiningen, muren en andere windbrekende objecten) en dat is meestal het einde van de reis want het beestje zal sterven bij gebrek aan voedsel.

Normaal klimt een vliegende bladluis gedurende verscheidene minuten omhoog naar het licht toe en kan, eventueel geholpen door een stijgende warme luchtlaag, enkele honderden meter hoog komen. Dan begint het dier horizontaal te vliegen maar richting en snelheid worden

veelal bepaald door bewegende luchtlagen. Zo kan het 2-3 uur in de lucht blijven, maar als het in hogere luchtlagen terecht kwam kan dit nog veel langer duren. Op een bepaald ogenblik begint het beestje te dalen en rond te zwerven en zal zich neerzetten op een blad of een lichtgekleurd voorwerp. Zelfs na al dat vliegen zijn de reserve-stoffen nog niet opgebruikt want meestal is het nog niet op een geschikte waardplant neergekomen en moet weer op zoek de lucht in, en dat zo meerder keren na elkaar. De vluchten worden wel telkens korter.

Op deze manier zullen dus uiteindelijk slechts weinig exemplaren van een bladluissoort op de juiste waardplant terecht komen: het is meestal louter toeval dat een vliegende bladluis op een nieuwe waardplant terecht komt en er een nieuwe kolonie zal stichten. Het is enkel te danken aan het feit dat ze met zo velen geboren worden, dat er een aantal individuen juist terecht komen.

Men weet nog niet met zekerheid op welke manier een vliegende bladluis haar waardplant 'herkent', misschien op de reuk, maar in elk geval op de smaak.

Figuur 6 - Een keurende bladluis

Een Zwarte bonenluis (*Aphis fabae*) die op een blad neerstrijkt zal het blad eerst onderzoeken met haar zuignuit (figuur 6). Als het een geschikte waardplant blijkt te zijn wandelt ze naar de onderkant van het blad en probeert daar nog eens, meestal op de middennerf, waarna ze zich begint te voeden en ook de volgende generatie begint te baren. Na 2-3 dagen kan het dier niet meer vliegen. De vleugels worden bros en ze kunnen niet meer gevouwen worden omdat het lichaam alle nog bruikbare stoffen uit de vliegspieren, die toch nutteloos geworden zijn, opneemt.

Wordt vervolgd

Fort 7 – Beheer en oud ijzer te koop!

Johan De Ridder en Peggy Beers

Beheer in de zomer

In de maand juni werden beheerwerken uitgevoerd op Fort 7. Zaterdag 17 en 24 juni waren aangekondigde beheerdagen, maar een groot deel van het voorbereidende werk werd al verricht door de vaste beheerploeg in de weken ervoor. Er werd gemaaid en afgevoerd dat het een lieve lust was. We zijn niet gewend om op dit tijdstip te maaien op het fort, maar toch hadden we een goede opkomst van werklustigen. Aandachtspunt waren de sterk verruigde stukken graslanden ter hoogte van de loskade en het glacis. Afhankelijk van de resultaten zal beslist worden of een maaibeurt volgend jaar ook noodzakelijk is of niet.

Op initiatief van Johan Baetens (oud mede-conservator en momenteel secretaris van onze afdeling) werd in de Sartabarak oud ijzer ingezameld. Gedurende een gans weekend werkten 6 begeesterden aan het sorteren en snijden van oud ijzer. Dit oud ijzer zal verkocht worden om het beheerfonds van het fort te spijzen. We danken Biet, Bob, Tom, Johan, Nico en Mieke voor hun inspanning. We zijn er zeker van dat Johan in de toekomst nog met goede ideeën zal afkomen.

Start van het herfst- en winterbeheer

Het nieuwe beheerseizoen is in aankomst. We starten met de eerste beheerdag op zaterdag 7 oktober. Vanaf dan gaat er elke zaterdag beheerwerken door van 9.00 tot 12.00u. Elke donderdag worden er al voorbereidende werken uitgevoerd door een vaste kern van Fort 7 – getrouwen. Ook daar kan je een handje toesteken. Het beheerwerk bestaat voornamelijk uit maaien (met zeis of bosmaaier)

en afvoeren van maaisel. Soms worden (kleine) bomen gezaagd of onderhoudswerken uitgevoerd. Iedereen is welkom.

Fort 7 'Hooiland' achter de loskade na beheer
Foto: Johan De Ridder

Traditiegetrouw overlopen we de beheerplanning op de eerste zaterdag voor de start van de werken. Op zaterdag **30 september, van 9 tot 12 u** is elke geïnteresseerde welkom op deze vergadering. Nieuw is dat we de agenda van deze vergadering ruimer opentrekken. Beheer, studie en gidsenwerking op fort 7 en het onderhoud van de IJsvogel zullen aan bod komen. We zullen deze vergadering om de 3 maanden herhalen. Voor meer informatie kan je conservator Peggy Beers bereiken op tel. 0485/52 81 25 of beerske@yahoo.com

Jouw schoenen voor meer natuur!

Leden ontvangen het hele jaar korting bij Schoenen Torfs

Als lid van Natuurpunt krijg je 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! De enige voorwaarde is dat je een paar oude schoenen meebrengt. Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen!

Draagtassenactie, een draagtas minder is meer natuur!

Schoenen Torfs heeft reeds zestien baanwinkels die zich aan de rand van de steden bevinden en goed bereikbaar zijn. In elk van deze winkels loopt een draagtassen-actie. Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15 euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen

in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Meer info op www.natuurpunt.be (klik op onze acties>Torfs) of via www.torfs.be

Onze baanwinkels:
Edegem Mechelsesteenweg
226 steunt Fort 7
Wilrijk Boomsesteenweg 960A steunt Natuureducatief Centrum Fort 7

Behaag..Natuurlijk 2006,

een actie van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, de Milieuraden en gemeentebesturen van Hove, Edegem, Aartselaar en Wilrijk

Waarom streekeigen groen ?

Hagen, houtkanten en bomenrijen zijn in ons cultuurlandschap vaak de enige verbindingswegen tussen de overgebleven natuurgebieden. Gemengde hagen en houtkanten in landelijke gebieden en privé-tuinen kunnen samen groene linten vormen en zo gedeeltelijk zorgen voor vervanging van de verdwenen struwelen, houtkanten en hakhoutbosjes. Op deze wijze zal de waarde van het landschap zowel voor plant en dier als voor de wandelaar verhogen.

De voordelen van streekeigen groen tegenover uitheems (sier-)groen zijn immers talrijk. Streekeigen bomen en struiken groeien sneller, zijn beter bestand tegen de grillen van ons klimaat en allerlei ziekten... en zijn heel wat vriendelijker voor uw portemonnee.

Welke planten?

I. Haagpakketten:

Er worden 10 verschillende pakketten aangeboden, naargelang de ruimte die u wenst te beplanten. Het plantgoed van pakketten 1 tot 10 is tussen 80 en 100 cm hoog. De prijzen van de pakketten liggen door de massale samenaankoop veel lager dan de kleinhandelsprijzen. Bovendien leert de ervaring ons dat door de boomkweker zeer degelijk plantmateriaal geleverd wordt.

Pakket 1: Houtkant

Soorten: zomereik, es, winterlinde, zoete kers, vogelkers, lijsterbes. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. Prijs: 4,50 €.

Pakket 2: Houtkant natte en moeilijke gronden

Soorten: zwarte els, grauwe wilg, schietwilg, boswilg, Gelderse roos en Es. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. Prijs: 4,50 €.

Pakket 3: Geschoren (doornloze) haag

Soorten: wilde liguster, veldesdoorn, rode kornoelje, haagbeuk en Gelderse roos. 25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort. Goed voor 8 m. Prijs: 9,50 €.

Pakket 4: Doornhaag

Soorten: sleedoorn, meidoorn, egelantier, hondsroos. 4 soorten, 6 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. Prijs: 8 €.

Pakket 5: Bloesem- en bessenhaag

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en wilde kardinaalsmuts. 6 soorten, 4 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. Prijs: 8,50 €.

Pakket 6: Veldesdoornhaag

Soort: veldesdoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m. Prijs: 9 €.

Pakket 7: Haagbeukenhaag

Soort: haagbeuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m. Prijs: 14 €.

Pakket 8: Meidoornhaag

Soort: eenstijlige meidoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m. Prijs: 9 €.

Pakket 9: Beukenhaag

Soort: beuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m. Prijs: 15 €.

Pakket 10: Vogelbosje

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en hazelaar. 6 soorten, 2 planten per soort, totaal 12 planten. Prijs: 4,50 €.

II. Knotwilg

Een mooie landelijke knotwilg bekomt u door het aanplanten van een knotwilgpoot. Dit is een tak afgehakt van een andere knotwilg, ongeveer 2,5 m lang en 4 tot 6 cm doorsnede. Indien deze poot ongeveer 60 cm diep wordt geplant, zal ze uitgroeien tot een volwaardige knotwilg. Prijs: 2 €.

III. Bomen

Dit is nieuw dit jaar. We bieden 2 bomen aan van soorten die in de wilde natuur zeldzaam zijn geworden. Het gaat om Fladderiep (Steeliep) en Wilde appel. De aangeboden bomen hebben een stamomtrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte. Er wordt een steunpaal meegeleverd. Prijs: 25 €

Hoe bestellen ?

Heel eenvoudig ! Op het bestelformulier duidt u uw keuze aan. Dit formulier dient uiterlijk vrijdag 27 oktober 2006 ingeleverd te worden (zie kader hieronder).

Wanneer afhalen ?

Op zaterdag 25 november ! De plaats en het uur hangt af van gemeente tot gemeente :

- Aartselaar : gemeentemagazijn, Leon Gilliotlaan 6, van 12.00u tot 14.00u.
- Edegem : nog te bepalen.
- Wilrijk en afdeling : Fort 7 Wilrijk, lokaal IJsvogel van 14.00u tot 16.00u.
- Hove : gemeentemagazijn naast containerpark van 14.00u tot 16.00u

Bij het afhalen ontvangt u van Natuurpunt een folder met plant- en snoeitips, afstandsregels en een beschrijving van het plantgoed.

Info

- Aartselaar: Guido Callaerts 03/828 11 03
callaertsguido@versateladsl.be
- Edegem : Sofie Loots 03/289 21 31 (tijdens de kantooruren)
- Wilrijk en afdeling: Guido Callaerts 03/828 11 03
callaertsguido@versateladsl.be
- Hove : Hugo Waeterschoot 03/455 22 12
hugo.waeterschoot@scarlet.be

Ook via de afdeling kan je bestellen

Via bijgaand formulier kan u behaagpakketen bestellen en ophalen via de afdeling.

Gelieve het formulier voor 27 oktober op te sturen of af te geven aan Guido Callaerts Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk.

Graag het verschuldigde bedrag gelijktijdig storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met vermelding van nummer pakket(en) en aantal.

Dit document is eveneens als pdf-bestand af te laden op de website: www.natuurpunt.bel/behag.

Graag ingevuld te versturen aan:

callaertsguido@versateladsl.be

Bestelformulier Natuurpunt "Behaag .. Natuurlijk 2006"

Naam: ..... Telefoon: ..... Datum: .....
Straat: ..... E-mail: ..... Handtekening: .....
Postnummer: ..... Gemeente: .....

bestelt volgende planten:

De besteller verklaart zich akkoord met onderstaande bestelvoorwaarden.

Per pakket	Prijs	Aantal	Totaal	Per stuk	Prijs	Aantal	Totaal
1. Houtkant	4,5			11. Knotwilgpoot	2		
2. Houtkant natte gronden	4,5			12. Fladderiep	25		
3. Geschoren haag	9,5			13. Wilde appel	25		
4. Doornhaag	8						
5. Bloesem- en bessenhaag	8,5						
6. Veldesdoornhaag	9						
7. Haagbeukenhaag	14						
8. Meidoornhaag	9						
9. Beukenhaag	15						
10. Vogelbosje	4,5						
					Totaal		

Bestelvoorwaarden:

· Het bestelformulier moet worden ingevuld en voor 27 oktober afgeleverd/verzonden aan Guido Callaerts Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk

· De betaling dient te gebeuren bij de bestelling op rekeningnummer 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met vermelding van nummer pakket(ten) en aantal.

· De mogelijke uitval van het aangeplante goed is ten laste van de besteller.

· Dit aanbod mag niet voor beroepsdoeleinden gebruikt worden

Pakketten zelf af te halen op zaterdag 25 november tussen 14 en 16 uur op Fort 7, Legerstraat Wilrijk, ingang lokaal IJsvogel (naast crematorium)

BPA NEERLAND – De dreiging blijft

Johan De Ridder

Op 26 juni 2006 besliste de gemeenteraad van Antwerpen om de gedeeltelijke herziening en uitbreiding van het ontwerp bijzonder plan van aanleg nr. 30bis "Neerland" (aangepast plan) voorlopig vast te stellen. Deze herziening kwam er naar aanleiding van een ongunstig advies van de raadcommissie van het district Wilrijk en opmerkingen uit de GECORO en de verschillende administraties.

Alle aanpassingen ten spijt blijft duidelijk dat dit dossier in hoofdzaak gedreven wordt door het streven naar een minnelijke schikking in het kader van een procedure ingesteld door de VHM, eerder dan een bekommernis voor een leefbare omgeving aan de zuidrand van Antwerpen. We juichen toe dat in het plan grote delen van het gebied van bebouwing uitgesloten blijven, maar dit is voor ons niet voldoende. Elke toename van bebouwing verkleint de ecologische draagkracht van het gebied en zorgt voor toename van versnippering en barrière – vorming. Kleine, geïsoleerde gebieden zijn veel kwetsbaarder en herstellen zich moeilijker van verstoringen. Dit speelt des te meer in het stedelijke milieu. En wie garandeert dat binnen enkele jaren, onder mom van verdichting van bestaande woonkernen, er weer niet een beetje aan het gebied geknabbeld wordt?

Natuurpunt blijft bij haar standpunt dat dit landelijke gebied met haar akkers, graslanden, grachten en kleine landschapselementen integraal behouden moet blijven. Het gebied vormt immers de enige open ruimte voor de twee meest zuidelijk gelegen wijken van het district Wilrijk. Bij Natuurpunt zijn we er bovendien van overtuigd dat de natuurwaarde van dit gebied erg hoog is. Het wordt

gekenmerkt door een uitgebreide hazenpopulatie en het voorkomen van de zeldzame en door Europa beschermde kamsalamander. Het is broedgebied voor kievit, de je er in het voorjaar massaal kan terugvinden, en tijdens de vogeltrek is het een rustgebied voor o.a. grauwe gans en watersnip.

'Brongebied Hollebeek op de grens van Wilrijk en Hoboken' foto: Johan De Ridder

Natuurpunt pleit voor het integraal behoud van de open ruimte binnen BPA Neerland en de kaart te trekken van natuur en landschapsbehoud, natuurbeleving en natuureducatie in stedelijk milieu. Natuurpunt is bereid haar expertise ten dienste te stellen van het district Wilrijk om hen te ondersteunen in het opstellen van een aangepast beheer- en toegankelijkheidsplan en om natuureducatieve activiteiten te ontplooiën in het gebied.

Na de voorlopige aanvaarding van een BPA komt een openbaar onderzoek. Voor BPA 30 bis Neerland nam dit een aanvang vanaf 15 augustus. We roepen de inwoners van Wilrijk op om samen met Natuurpunt hun bezwaren te uiten over het BPA Neerland en te pleiten voor

het integraal behoud van het gebied.

Alle documenten zijn beschikbaar op de website van de stad Antwerpen: www.antwerpen.be

Dit gebied herbergt een grote populatie hazen!

Wilrijk en de toekomst van de beschikbare open ruimte?

Johan De Ridder

Inleiding

Op welke manier krijgen wonen, toerisme, industrie, natuur, landbouw,... in de toekomst een plaats in Antwerpen. Dat is de vraag waarop het 'Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen' een antwoord wil bieden. Het is niet eenvoudig uit te leggen wat een 'Ruimtelijk Structuurplan' precies is. Het is geen gewestplan waarbij elk perceel in een bepaalde kleur wordt gezet. Aan elke kleur hangt dan een bepaalde functie (bijvoorbeeld woon- of landbouwzone) vast. Het structuurplan heeft eerder iets weg van een toekomstvisie, een na te streven beeld. In dit plan wil men bepalen op welke plaatsen ruimte is voor de verdere ontwikkeling van wonen, toerisme, industrie, natuur, landbouw, recreatie. Wanneer in het structuurplan een bepaalde optie de voorkeur krijgt voor een bepaald gebied - bijvoorbeeld recreatie -, betekent dit niet automatisch dat dit gebied op het gewestplan op deze manier wordt ingekleurd. Als het structuurplan uiteindelijk is goedgekeurd, kan via 'Gemeentelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (GRUP's)' de bestemming van gebieden eenvoudig wijzigen. Uiteraard moet het structuurplan bij de opmaak van deze uitvoeringsplannen de leidraad zijn.

Je leest het al, een structuurplan is niet zomaar vanzelfsprekend. In Antwerpen maken we het naar goede gewoonte nog wat complexer door een Strategisch Ruimtelijk Structuurplan op te maken, het zogenaamde s-RSA. Het is geen allesomvattend plan maar kiest voor een aantal strategische acties. Het s-RSA wordt bovendien gekenmerkt door een sterk urbanistische visie.

'Een zicht op het plangebied van BPA 30bis Neerland'
foto: Johan De Ridder

Vooraleer het s-RSA definitief wordt vastgelegd, moet het een hele procedure doorlopen. Tijdens deze procedure krijgt elke inwoner de gelegenheid zijn stem te laten horen. Een eerste ontwerp van het s-RSA werd op 27 maart 2006 door de gemeenteraad vastgesteld. De volgende stap was een openbaar onderzoek dat loopt van 6 april tot en met 4 juli. Tijdens dit openbaar onderzoek kreeg iedereen de kans de plannen in te kijken en kon je bezwaren of opmerkingen indienen. Na de evaluatie van het openbaar onderzoek zal het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan definitief worden vastgelegd.

Aangezien enkel het district Wilrijk binnen onze afdeling valt, bekeken we dit gedeelte in meer detail. In onderstaande tekst kan je onze vaststellingen en bemerkingen lezen.

Ruimtelijke visie

Het toekomstige ruimtelijk beleid van de stad wordt uitgedrukt aan de hand van een aantal beelden (Woonstad, Havenstad, Ecostad, Waterstad, Spoorstad, ...) en ingezet in 5 strategische ruimten (harde ruggengraat, zachte ruggengraat, Groen Singel, ...). We nodigen u uit om het meer dan 500 pagina's tellende document te lezen om vat te krijgen op al deze begrippen. Voor ons is het voldoende te weten dat de belangrijkste natuurwaarden zich situeren in de zogenaamde Zachte Ruggengraat. De zachte ruggengraat is een opeenvolging van onderling verbonden ruimten, gerelateerd aan het watersysteem. De strategische ruimte heeft als voornaamste doelstelling het creëren van een krachtig samenhangend ecologisch systeem zoals omschreven door het beeld van de Ecostad en Waterstad. De zachte ruggengraat is een aaneenschakeling van vijf grote stedelijke parken. Onze afdeling is gesitueerd in het Zuiderpark. Hiervoor werd een strategische programma opgemaakt waarin het ruimtelijk structuurplan enkele strategische projecten voorstelt. Als u ondertussen nog mee bent, nodig ik u uit om deel te nemen aan onze beleidswerkgroep. Dat het s-RSA voer is voor planologen en stedenbouwkundigen mag duidelijk wezen.

Het s-RSA voert het begrip van de Ecostad in. De Ecostad is een lappendeken van verschillende groene elementen en historische landschapselementen. Als belangrijkste ecologische waarden ten zuiden van Antwerpen worden

volgende gebieden aangegeven: Nachtengalencomplex, Schoonselhof, fort 7 en 8, Klaverblad, de valleien van de Kleine Struisbeek, Grote Struisbeek – Edegemse Beek, Hollebeek en een aantal parken zoals Hof ter Beke. Het valt ons op dat over het open ruimtegebied Neerland met geen woord gerept wordt. De Vallei van de Struisbeek wordt aangehaald als belangrijk structurerend element in de zogenaamde Waterstad.

Welke visie wordt nu aangehaald voor het Zuiderpark. ‘Het Zuiderpark moet de ontwikkeling van een aaneengesloten park garanderen dat het zuidelijke deel van de stad en de groene vinger in Aartselaar/Edegem via de Spaghettiknoop met het centrum van de stad en de Schelde verbindt. Ook dit park omvat een aantal waardevolle natuurgebieden (fort 7, Nachtengalenpark) en heeft de specifieke taak om de natuurlijke structuur te versterken en de bescherming te garanderen. Bovendien omvat het park een groot aantal voorzieningen op metropolitane schaal (universiteit, Expo, de Singel, sportfaciliteiten). Het park moet een goed uitgerust park worden, waar ruimte is voor de ontwikkeling van culturele activiteiten, mogelijkheden voor wetenschappelijke en medische congressen/tentoonstellingen op niveau van de metropool, sportinfrastructuur voor het zuidelijke deel van de stad en voor nieuwe woningen en kantoren.’

Diegene die het traditionele beeld van een park voor ogen hadden, moeten we teleurstellen. Het park ziet er niet zo groen uit als we wel hopen. Het Zuiderpark in het s-RSA, net zoals voor alle andere parken, maakt abstractie van de huidige bebouwing en wegeninfrastructuur. Hoe deze planologen de verschillende gebieden ecologisch willen verbinden is voor ons dan ook een raadsel. Zoals gewoonlijk vergeet men dat het spreken over een ecologische verbinding pas relevant is al de soorten(groepen) worden benoemd waarvoor de verbinding functioneel moet zijn.

Het valt ons op dat Fort 7 tekstueel vermeld wordt bij het Zuiderpark maar op kaart, samen met het Schoonselhof, aangeduid wordt bij het Scheldepark. Er is weinig relatie tussen Schelde en de omgeving Fort 7 en Schoonselhof. We stellen dan ook voor om deze consequent bij het Zuiderpark te rekenen. Bij Natuurpunt pleiten we er

verder voor om het Klaverblad met de Hollebeekvallei en het Schoonselhof als waardevolle open ruimte-gebieden bieden in het Zuiderpark te benoemen en behouden. Verder stellen we voor om de benaming “fort van Wilrijk” te vermijden, aangezien dit alleen maar verwarrend werkt. Blijkbaar heeft men nog steeds niet door dat er twee forten in Wilrijk liggen nl Fort 6 en 7.

Bij het lezen van de strategische projecten vragen we ons af of deze wel getoetst zijn geweest op haalbaarheid en beantwoorden aan de vraag van de inwoners van Antwerpen.

Het programma meldt: ‘In het zuiden zal het park ook het WUG Neerland omvatten, waar de specifieke regels van de Ecostad nageleefd worden.’ We pleiten ervoor om voor het open ruimtegebied Neerland het patchwork van natuur en landbouw volledig te behouden. Verdere bebouwing is hier ongewenst.

Al met al kunnen we zeggen dat het s-RSA met betrekking tot behoud en versterken van ecologische waarden en natuur in de stad voor het werkingsgebied van onze afdeling ondermaats scoort. Blijkbaar hebben deze vooruitstrevende planologen nog geen kaas gegeten van ecologie.

Wat nu?

Na de adviesprocedure bundelt de Gecoro (de gemeentelijke commissie voor advies inzake ruimtelijke ordening) alle adviezen, bezwaren en opmerkingen en brengt binnen de 60 dagen een gemotiveerd advies uit bij de gemeenteraad, die het ontwerp structuurplan definitief kan vaststellen. Na definitieve vaststelling door de gemeenteraad zal de bestendige deputatie van de provincie Antwerpen beslissen het ruimtelijk structuurplan van de stad Antwerpen al of niet goed te keuren.

We zijn benieuwd naar het vervolg.

Gemeentelijke Milieu-enquête Hove een groot succes !

Hugo Waeterschoot

10 jaar geleden reeds hield de gemeente Hove op verzoek van de gemeentelijke Milieu- en Natuurraad (MINA) een algemene bevraging van de bevolking naar hun vinden en opmerkingen omtrent natuur en milieu te Hove. Op een zo objectief mogelijke basis werd hierbij gepeild naar welke hindervormen de Hovenaar bezig hielden, of de Hovenaar actief zijn afval recycleerde, het containerpark benutte, zelf composteerde en vele andere milieu- en natuuraspecten. De resultaten werden verwerkt door de MINARAad en benut voor het uittekenen van het gemeentelijk milieu- en natuurplan in de daarop volgende jaren. Voordeel van dit zeer uitgebreide databestand was dat men per wijk of zelfs per straat de belangrijkste hindervormen kon identificeren en in kaart brengen. Zo werden bijvoorbeeld de invloedssferen van de geluidshinder door trein-, vlieg- en wegverkeer mooi in kaart gebracht, evenals de geurknelpunten.

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen in de Minaraad vertegenwoordigd door Wim Van Deynze en Hugo Waeterschoot pleitte voor een herhaling van deze enquête dit om objectief vergelijkend materiaal te verzamelen, 10 jaar na de vorige enquête. Op deze manier zou mogelijks het effect van de door het bestuur, de spoorwegen en de Minaraad uitgevoerde milieuhinderreductie en andere acties kunnen geëvalueerd worden.

In de tweede helft van 2005 werd de enquête bedeed en persoonlijk deur aan deur opgehaald door de MINAleden. Het werd een overdonderend en onverhoopt succes. Bijna 40 % van alle Hovese volwassenen en jongere > 16 jaar beantwoordde de enquête zodat een erg getrouw beeld kon worden gevormd. Het enorm aantal formulieren zorgde echter wel voor een verwerkingsprobleem, waardoor het enige maanden langer duurde voor alles finaal verwerkt was.

De enquête leverde een heel aantal verwachte maar ook enkele verrassende resultaten op. Hieronder een korte samenvatting :

Hindervormen : *geluidshinder* blijft veruit het grootste probleem voor Hove, al zijn er duidelijke verschuivingen. De heraanleg van de treinbedding heeft de hinderzone met bijna 50 % gereduceerd, maar het sluipverkeer heeft zijn tol geëist door meer verspreide geluidshinder. *“Hondenpoep”* probleem n° 2 een decade geleden is gewoon van de aandachtsluist verdwenen door een gepast beleid. Ook de *geurhinderzones* verdwenen door gepaste beleidsacties vrijwel volledig van de kaart.

Afvalbeheer: de vorige enquête werd uitgevoerd het jaar dat het recyclagecentrum werd geopend. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat heden de resultaten veel gunstiger liggen. Meer dan 90 % maakt gebruik van het recyclagecentrum en sorteert al zijn afval zoals het hoort. Een kleine 10 % sorteert echter nog steeds ondermaats of zelfs helemaal niet en blijft een aandachtspunt. Meest opmerkelijk is de steile klim van het aantal gezinnen dat zelf composteert: van enkele procenten tot meer dan de helft van de bevolking 10 jaar later.

Groenbeheer: de reductie van het pesticideverbruik en invoeren van alternatieve milieuvriendelijke methodes voor onkruidbestrijding werd door de bevolking quasi niet opgemerkt.

Natuurpunt is er van overtuigd dat **een algemene bevraging van de bevolking** een uiterst nuttig en betrouwbaar instrument is om de milieuhinder en natuurervaring van de plaatselijke bevolking te inventariseren, zodat de gemeente een gericht en efficiënt milieubeleid kan voeren. Natuurpunt Zuidrand Antwerpen roept de andere gemeente/districtsbesturen op haar grondgebied dan ook op om een gelijkaardig initiatief op te zetten ! De afdeling zal hiervoor een schrijven richten aan de betrokken schepencollege's en Minaraden.

Natuurparels in Vlaams Brabant
zondag 28/05/2006

Gids: Lieven de Schamphelaere

Leiding: Luc Van Schoor

Aantal deelnemers: 25

Verslag:

VM: Rina Vredembregt

NM: Tuur Wuyts

Voormiddag:

Bij het stationnetje van Verrijke (Boutersem) werden wij opgewacht door onze gids Lieven De Schamphelaere. Lieven is aankoopverantwoordelijke van natuurgebieden voor de afdeling Natuurpunt Velp – Mene. Als inleiding werd ons medegedeeld dat de afdeling door aankoop van verspreide perceeltjes en door ruilverkaveling een vrijwel aaneengesloten natuurgebied van ongeveer 350 ha heeft kunnen verwerven. Het beheer van heel deze oppervlakte kan niet volledig door Natuurpunt gebeuren: dat zou te veel mankracht vergen. Sommige stukken, die een potentie voor orchideeën hebben, worden intensief als hooiland beheerd, d. w. z. maaien en maaisel afvoeren. Bij minder intensief beheer worden grazers ingezet. We bezochten de Snoekengracht – zo heet het gebied – en al hebben wij misschien uit onoplettendheid geen gracht opgemerkt, we liepen wel bijna onophoudelijk met de voeten in het water. De paadjes leken meer op doorwaadbare plaatsen. Het begon met een vochtige weide met hoog opschietend gras, en daartussen een weelde aan water- en moerasminnende planten zoals Smeewortel, Gele lis, Moerasspirea, Engelwortel, Kleine waterrepe en Bosbies. Het natte voetspoor voerde verder naar een grasveld dat al 30 jaar lang intensief

wordt beheerd als hooiland. En met welk resultaat! Heel de wei stond vol scherpe Boterbloem, Koekoeksbloem

foto: Willy Ceulemans

(de echte), Kleine ratelaar, Kruisbladwalstro. De Brede orchis, waarvoor dit natuurgebied bekend is, was nog niet massaal aanwezig; we ontdekten maar enkele bloeiende exemplaren. Ook wees de gids ons op enkele plantjes Knolsteenbreek, toch wel een zeldzaamheid! We reden een stukje verder om kennis te maken met een heel ander soort biotoop. We wandelden langs holle wegen, als tunnels tussen de hoge, ruig begroeide wanden. We volgden de slijkerige paden tussen golvende akkers met gerst en rogge. We genoten van de mooie vergezichten. De gids verklaarde hoe door schaalvergroting en verlies aan biodiversiteit sommige vogelsoorten zoals de Veldleeuwrik sterk waren afgenomen. Door vaak lang en moeizaam onderhandelen met de plaatselijke landbouwers kon Natuurpunt toch enkele akkerreservaten verwezenlijken, waar men door specifieke maatregelen het bestand aan Veldleeuweriken en Geelgorzen enigszins poogt te herstellen. Wij hadden op deze wandeling het geluk dat we enkele

Geelgorzen konden waarnemen.

Namiddag:

Na ons boterhammen opgegeten te hebben in een café te Hoegaarden, vertrokken we vandaar uit te voet voor een fikse wandeling naar de Rosdel – Schoorbroekvallei. Rond de boerderij even voorbij het centrum, zien we de Zwarte roodstaart, Boerenwaluw, Vink en Geelgors. We klimmen naar een plateau waar we uitzien op een prachtig, weids landschap waar de einder kilometers ver ligt. Er zijn akkers, weilanden en ook een vochtig gedeelte met open water, riet en nog populieren die echter deels gekapt zijn. De Dodaars laat zijn hinnikende roep horen. Verder enkele Tafeleenden en één Krakeend. In de omgeving Grasmus, Spotvogel en een wijfe Koekoek bruine fase. Langs de wegranden de felgekleurde Ikarnaatklover. Natuurpunt kon hier ook een uitgestrekt hooiland verwerven. Margriet groeit hier in stroken en vlekken wat mooi contrasteert met het geel van het Paardenbloemstrepzaad. In een hoek staat de enige groeiplaats van het Bleek bosvogeltje in Vlaanderen. We genieten van het landschap en stappen terug richting Hoegaarden-centrum. Stip om 17.30 u bereiken we terug het dorpsplein. We rusten nog even uit in het Kapittelhuis of op het dorpspleintje. 't Was een schitterende dag waarvoor we onze gids Lieven dan ook welgemeend danken.

**Vroege ochtendwandeling
Broek in Blaasveld
zaterdag 03/06/2006
Leiding: Nancy Geldhof
Ingrid Van Havere
Aantal deelnemers: 20
Verslag: Rina Vredendregt**

Wie al eens eerder een vroege ochtendwandeling heeft meegemaakt in een natuurgebied, weet dat de inspanning overvloedig wordt beloond. Omstreeks zes uur 's morgen betraden we het Broek vanaf de parking aan de Broekstraat. Dat was op zich al een uitstekend idee, want vanaf de ingang bij het Bloso (Heindonk), hadden we waarschijnlijk nooit dezelfde mooie waarnemingen kunnen doen. In de stille ochtend wandelden we bij een nevelig zonnetje tussen rietvelden met veel laag struikgewas. Dit was een ideale omgeving om vogels aan te treffen. Al dadelijk werden wij verwelkomd door een vogelkoor van Zwartkop, Merel, Zanglijster, Tuinfluiter, Bosrietzanger en Kleine karekiet. Uit verre bomen weerklonk de wat weemoedige roep van de Koekoek. We volgen afwisselend het rode, gele en blauwe wandelpad. Het traject voerde ons door broekbossen, dreven langs waterplassen en hooilanden. De plantengroei in dit vochtige gebied is vooral in de voorjaars- en vroege zomerperiode uitbundig. Typisch

© Walter Van Spaendonck

voor de watergrachten in het broek is de Slangenwortel, een waterplant van de Aronskelkfamilie, met een bloeikolf in een wit omwindselblad. In een vijvertje troffen we de Wateraardbei aan, een eerder zeldzame plant van de rozenfamilie, met heel sierlijke rozeroode bloemen. Ook Kikkerbeet en Waterviolier komen op de grachten van het Broek voor. Op de drogere en meer bosrijke gedeelten vonden we ondermeer de Grote pimpernel en Dalkruid. Nancy, die heel wat afweet van de moeilijker te determineren soorten zoals grassen en cypergrassen, friste nog eens ons geheugen op door ons te wijzen op o. m. Reukgras, Kweek, Bosbies en de robuuste en karakteristieke Mattenbies. Ook wist zij een harige rups te verschalken die zich echter helemaal oprolde, zodat determineren moeilijk was. Het bleek de rups van de Rietvink te zijn. Onze wandeling was bijna rond. Wij hadden intussen de Wielewaal en de Nachtegaal gehoord. Maar vóór we terug op de parking kwamen, kregen we nog een paar heerlijke toemaatjes: een Blauwborst die zich lang liet bekijken op een dode tak, en een Bosrietzanger die in het zicht van zijn bewonderaars uitbundig zat te zingen. Het was een verrukkelijke excursie, zeker voor herhaling vatbaar.

**De Watering te Lommel (VM)
en De Liskens te Bergeyk (NM)
maandag 05/06/2006**

**Gids: VM: Albert Mertens
NM: Toon Janssens**

**Leiding: Tuur Wuyts
Aantal deelnemers: 25
Verslag: Wim Vandeweyer**

Iets na 8 uur vertrokken we met zijn vijftientigen naar Limburg om twee gebieden op de grens van België en Nederland te bezoeken. Toen we aankwamen aan het Wateringhuis werden we hartelijk verwelkomd door onze toffe gids Albert Mertens. Een Groenling zorgde voor de nodige begeleiding en een Witte kwikstaart

“kwikte” met zijn staart als begroeting. Albert vertelde ons dat het gebied was samengesteld uit zes percelen (bv. percelen 3 tot 6 werden destijds gekocht door NV Union Allumetièrre (ook wel de “stekskesfabriek” en werden al gauw de “stekskesbossen genoemd) en legde ons de werking uit van het “wetteren” of bewa-teren. Een beetje verder floten de Tuinfluiter en de Grasmus hun mooiste melodie en zagen we ook een kolonie Roeken (iets minder mooi zingend, maar toch indrukwekkend). Langs de waterkant zagen we Egelskop en Waterzuring. Na enkele meters zagen we nog een Torenvalk vliegen. Plots werd onze aandacht getrokken door een vreemd fenomeen: een vlinderende Wespandief. Albert vertelde ons ook nog dat De Watering de enige plaats in België is waar de Alpenkrokus nog voorkomt. Verder zagen we nog Grote Pimpernel, Beekpunge, Adder-tongvaren en het Bergklokje alsook een weidebeekjuffer. Na ons middagmaal en een frisse pint of een heerlijke soep te hebben verorberd (Albert had van zijn vrouw enkel droog brood en siroop meegekregen) troonde Toon Janssens ons mee naar de Liskens in Bergeyk voor een fikse wandeling onder een stralende zon (heel de dag van de partij, trouwens). Op de weg naar Nederland zagen we Ringmus en Bosbeekjuffer en hoorden we Spotvogel en Wulp. Onze jongste deelnemer (Matthias) merkte als eerste op dat er een Wielewaal vloog. Net over de grens werden we verwelkomd door het indrukwekkende geluid van een Roerdomp en zagen ook nog een vrouwtje Blauwborst, Boomvalk, Paapje en IJsvogel. Tot slot zagen we nog een Kleine Bonte Specht en terwijl we op het terrasje aan het nagenieten waren van het mooie weer, kwam de Wespandief ons “uitwaaien”. Hierdoor kwam bij mij volgende haiku naar boven:

*Single Wespandief
Wanhopig op zoek naar lief
Magnifiek schouwspel.*

**De Limburgse
Maasvallei: zomerflora en
landschapswandeling
St. Pietersberg
zondag 11/06/2006
Gids en leiding: Hugo
Waeterschoot
Verslag: Bea Van Cauteren**

We zouden gezellig met de bus gaan. Om 8.15u staat een hele verzameling Natuurpunters te wachten op De Bist.

Om 8.30u: nog steeds geen bus. Het belooft een hete dag te worden, maar Hugo Waeterschoot krijgt het nu al behoorlijk warm. Bellen met 'De Polder' levert niets op. Nog even wachten. Geen bus? Dan maar met eigen vervoer naar de Limburgse Maasvallei.

De Wegwijzer naar Genoelselderen houdt de stemming erin, Zichen-Zussen- Bolder roept bij velen van ons verre herinneringen op aan een ingestorte mergelgroeve en vele doden.

Even later stoppen we bij een holle weg langs de zuidoostelijk georiënteerde kalkhellingen van de Sint Pietersberg, een weg die destijds uitgehold werd voor mergelwinning.

Naast Nagelkruid, Beemdkroon, Blaassilene, Koninginnekruid en Marjolein groeien hier verscheidene soorten orchideeën. En ja hoor, dankzij het wonder van de techniek zie je duidelijk op het digitale scherm dat de Poppenorchis armen en benen, de Keverorchis alleen maar beentjes heeft. Wist je dat de Keverorchis de bleekscheetversie is van de Bosorchis?

Nergens anders in Vlaanderen dan hier op de uitgegraven kalkranden bloeit, uitbundig en mooi, het elegante

Zonneroosje.

Het is een verademing om even binnen te gaan in een van de koele grotten waarvan de gangen zich kilometers ver uitstrekken onder de berg. Hugo wijst op de dolines gevuld met puin en zand die lawines kunnen veroorzaken tot 75m diep onder de grond.

Hugo, die naar eigen zeggen van niets iets en van alles een beetje weet, geeft ons terloops college over de Wijngaardslak (met navel), de Segrijnen en de grote Kartuierslak. Jammer genoeg staat de Bosrank nog niet in bloei, anders hadden we ongetwijfeld uitgebreid kennis gemaakt met vele soorten vlinders.

We dalen af naar het tweede niveau van de ontginning. Hier lag vroeger een treinspoor. Bosandoorn (stinkt), Bitterzoet en Robertskruid groeien hier broederlijk naast elkaar.

Nog lager houden we halt bij een bijna dichtgegroeide vijver. Een jaar geleden was deze nog overdekt met de witte kelkjes van de uiterst zeldzame Krabbescheer. Door de aanwezigheid van koeien in dit gebied is het water nu bijna volledig overdekt met groen wier. Slechts één dapper wit bloempje in het midden van de poel houdt het hoofd nog boven water.

Tijdens de picknick kijken we geboeid naar honderden blauwe libellen die, loodrecht op het wateroppervlak en bijgestaan door de mannetjes, bezig zijn hun eitjes te leggen, terwijl daarboven in de lucht enkele agressieve Glazenmakers hun territorium verdedigen. En, wist je dat alleen groene kikkers blazen maken?

Boven komen we in een weide terecht. De grote Ratelaar, Hopklaver en Wattenklaver zijn massaal aanwezig en wijzen op de aanwezigheid van kalk. Ook deze weide is overbegraasd, maar toch vind je hier nog een weelde aan planten zoals de Wespenorchis, het Soldaatje: een orchidee die armen, benen én een plassertje heeft, de Bosorchis: met langwerpige en gevlekt blad, en de zeer zeldzame en mooie Bijenorchis. Loep, vergrootglas én drie fotoestellen tonen inderdaad

een rood fluwelen bijtje met vinnige gele oogjes, je gelooft je eigen ogen niet.

foto: Hugo Waeterschoot

Na het slakkengangetje van deze voormiddag is het nu tijd voor een stevige landschapswandeling. We parkeren zo goed mogelijk in de schaduw en kijken verlangend uit naar een terrasje met fris Belgisch bier. Ook de beroemde bakkerij met de beste Limburgse Vlaaien ligt op onze weg, maar Hugo is onverbiddelijk.

Met enigszins slepende voeten en ongeveer uitgedroogd steken we de grens over. Grens? Het blijkt dat de bewoners bij het bepalen van de landsgrenzen mochten kiezen of ze bij Vlaanderen dan wel bij Nederland wilden horen. Daarom kronkelt hij zich zo grillig rond kastelen en boerderijen. Kanne is het laatste Belgische dorp, maar het 'Chateau de Neerkanne' ligt in Nederland, het produceert bovendien de beste Nederlandse wijn.

Hugo brengt ons nu naar een mooie holle weg die Kanne verbindt met Maastricht. Onderweg bloeien Aronskelk, Salomonszegel en Klein springzaad, en boven onze hoofden klapwiek de Torenvalk.

Langs het millenniumbos liggen de met bomen omgeven verluchtungskokers van de schuilplaatsen van de Nato, en plots staan we bij een omheining

die uitzicht biedt op de vallei van de Jeker, Fort St Pierre met de Observant en Maastricht, met daartussenin uitgestrekte kalkgraslanden in bloei. Het is een prachtig gezicht.

Daarna lopen we tussen tarwe- en roggevelden door langs een oude molen, en komen terecht in de mergelstraat waar een oud pakhuis staat uit 1886. Deze straat ligt op het traject van de GR, die zich 2.600 km ver uitstrekt, van Schiermonnikoog tot Nice.

Soms kunnen we tussen de struiken door een blik werpen op de 110 m diepe mergelputten, en ver weg klinkt het onheilspellend gebrom van de cementovens.

We sluiten de dag af op een terras, bij een welverdiende frisse pint.

Deze streek ademt geschiedenis. Het landschap is zeer mooi, rijk aan planten, en de kennis van onze gids lijkt onuitputtelijk. Als we hier ooit nog terugkeren ga ik weer mee, Hugo, zeker weten.

Fietstocht Limburgse Maasvallei zondag 25/06/2006

Gids: Wim Roelant

Leiding: Moniek Van den Bergh

Aantal deelnemers: 8

Verslag: Leen Van Vlierberghe

Er waren niet zoveel gegadigden om 7u30 op de Bist. We hadden nochtans een twintigtal fietsen voorzien! Edoch niet getreurd: we gingen er een mooie dag van maken, het weer zat ondanks de slechte voorspellingen trouwens al mee. Dus gezwind op weg naar Dilsen-Stokem waar de fietsen op ons wachtten. Daar bleek echter dat het Natuurcentrum/Fietsenverhuur later opende dan verwacht. Dan maar even in de naaste omgeving genieten van de natuur en de prille zomerzon. Uiteindelijk toch vertrokken... en na enkele pedaalslagen al de eerste oversteek met het veer, de Maas over naar Nederland, meer bepaald Berg aan de Maas. En inderdaad: het was

foto: Ingrid Van Havere

even steil bergop! Het werd snel duidelijk dat Oranje die avond een WK-match voor de boeg had: overal vlaggen, balonnen en slingers in de desbetreffende kleur. Verder hingen ook pennenzakken en boekentassen uit ramen en aan gevels: een lokaal gebruik om het einde van het schooljaar aan te kondigen? We reden verder langs het Julianakanaal tot we ter hoogte van Stein dit kanaal, alsook de Maas overstaken via een hallucinant fietspad over een brug, net naast de autosnelweg, een prachtig zicht maar wel veel lawaai! Terug in België reden we langs enkele grindputten bij Boorseme, waar we ondermeer Kleine Plevieren konden observeren. We reden verder zuidwaarts tot in Uikhoven, alwaar we opnieuw de Maas overstaken met het veer, naar het Nederlandse Geulle. Hier aten we onze boterhammetjes op in een café dat duidelijk voorbereidingen trof voor de Wereldbekermatch die avond! We zetten onze tocht verder in noordelijke richting, langs hetzelfde Julianakanaal. Onderweg zagen we veel Huiszwaluwen die hier blijkbaar nog voldoende huisvesting en voedsel vinden. Natuurlijk ook een uitbundige plantengroei en prachtige landschappen waar we doorheen bolden. Door tijdsgebrek konden we de tocht niet verderzetten tot in Maaseik,

maar staken we te Grevenbicht voor de derde maal met een veertje de Maas over. Door deze inkorting konden we even voor ons einddoel rustig verpozen in de tuin van een taverne bij een glas gerstenat en een stuk Limburgse vlaai. Uiteindelijk kwamen we mooi op tijd én nog net droog terug aan in De Wissen, waar we de fietsen binnenleverden en besloten dat het best een mooie fietstocht was! De vele afwezigen hadden andermaal ongelijk!

Heidewandeling en Nachtzwaluwentocht zaterdag 01/07/2006

Gids: Walter Van Spaendonk

Leiding: Wim Van Deynze

Aantal deelnemers: 18

Verslag: Ronny Deckers

Bloedheet was het toen we om 13.00 u met 9 mensen richting Ravels trokken om de Nederlandse grens over te steken. Daar werden nog 5 mensen opgepikt. Als je dan nog bedenkt dat Miel en Maria aan het reservaat stonden te wachten en er 's avonds nog 2 nieuwe mensen kwamen

opdagen, zegt een rekensommetje dat er in totaal alweer 18 NP'ers van een schitterende dag natuur hebben genoten. Ik had het geluk Wim VD in de auto te hebben, die in deze streek geboren en getogen is. Zo kreeg elke boom en elke oude hoeve zijn eigen verhaal, en kwam de streek als het ware tot leven. Erg speciaal om op deze manier een gebied te bezoeken. In de namiddag werd begrijpelijk geopteerd voor een zo schaduwrijk mogelijke tocht. De dennenbossen boden koelte en de vennen water. Toch hebben we maar gelaten, waar iedereen aan dacht. Je mag nu eenmaal niet zwemmen in een reservaat. Het zou een prachtige dag blijken voor libellen. Ik som er enkele op: Grote keizerslibel, Viervlek, Gewone oeverlibel en de kleine zusjes Watersnuffel, Azuurjuffer en nog vele anderen. De Geoorde fuut was op het appèl, maar hield zijn afstand. Hoogtepunt voor de vogelliefhebbers, was een familie Dodaarsjes die op enkele meter afstand hun grappige kuren uithaalden. Wanneer we dan toch een stukje door de heide trokken, waren zoals beloofd Boompieper en Roodborsttapuit op het appèl. Voor de plantenliefhebbers was er keuze genoeg. Kleine zonedauw, Rankende helmbloem (bosrand) en vooral de kensoort van dit soort heide, de Beenbreek. Op de terugweg langs een schitterend pad naast een beekje, vonden we een enorme concentratie van de Sachaleinse duizendknoop. Weer zo een exoot, die enorm dominant kan aanwezig zijn in sommige beekdalen. De boterhammen (met ijskroom uiteraard) werden in de "Bokkenrijders" opgegeten.

's Avonds een ander deel van Den Utrecht opgezocht. Nog een leuke wandeling gemaakt om het eten te laten zakken. Ondertussen geproefd van de bessen van het Drents krentenboompje. Voor 1 keer waren wij de vogels hierbij eens te vlug af. En dan vol hoop de zonsondergang tegemoet en de Nachtzwaluwen opgezocht. Dit is altijd weer een spannend moment. Zal de geitenmelker zich laten zien of horen? Plots, heel luid, het zo kenmerkend geratel. Hallo, die moet dichtbij zitten. Oh nee, het was Walter die zijn CD-speler had aangezet. Plots commotie. Een grote vleermuis was door de dreven beginnen jagen. Later zou door eliminatie blijken dat het om een laatvlieger moet gegaan hebben. Hierna liet de Nachtzwaluw gelukkig niet lang meer op zich wachten en werd de dag bekroond met een mooie, maar jammer genoeg korte visuele waarneming. Geroepen werd er echter haast constant zodat we met recht van een geslaagde dag kunnen spreken. Het afscheid werd niet lang voor middernacht genomen. Hartelijk dank aan Walter en Wim en de afwezigen hadden zoals steeds ongelijk.

Fiets een Rondje met een Pontje in Zeeland

vrijdag 21/07/2006

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: André De Mul

Aantal deelnemers: 23

Verslag: Thierry Depauw

We vertrokken iets vroeger dan aangekondigd. 't Was ook nodig; kwamen maar nipt aan (9.30 u). De "Onrust", onze fietsvoetveerboot stond al onder stoom. Dank zij de goede zorgen van André, geen problemen met het fietsvervoer. Burghsluis – Colijnsplaat.

Een rustige vaart, maar typische zeilscheepjes kruisen regelmatig onze koers. Langs de Roggeplaat en 't Runnenplaatje steken we de Oosterschelde over, om langs het eilandje Vuilbaard in Colijnsplaat aan te meren. Om een impressie van de Zeelandbrug te ervaren, stomer we er even onderdoor. Maar, maar!! we zijn buiten fietsers toch ook vogelaars, niet? 13 u H. W. Op de platen, zeehonden in rust. Aardig wat steltlopers, o. a. Scholeksters, Rosse grutto's, Wulpen .... Over en weer vliegen Grote sterns hun kolonies bevoorradend.

foto: André De Mul

Even na afgemeerd te zijn, een mooie waarneming. Zip, zip, Graszanger, vroeger Waaiertaarrietzanger. What 's in a name. We peddelen rustig voort langs de inlagen van Noord – Beveland, ons allen wel bekend

foto: André De Mul

van onze wintertochten. Brrr!! At, kou, veel wind. Nou, nou, wat een negatief denken. Paviljoentje “De Vogelarije”. Ja, toch wat hé! Grauwe ganzen, Kemphanen, Bosruiter, Zwarte ruiter, Groenpoot, Visdief, Lepelaars, Aalscholvers, Putters, Gele kwikken, Grutto's, zelfs een wegvliegende Zilverplevier. We nemen rustig de tijd. 's Gravenhoek, de inlage met de drie eilandjes, geeft ons Kluten, een kolonie Visdiefjes en Kokmeeuwen (enkele), Georde futen, Dodaars, Fuut, Lepelaars, maar ook een eenling, de Zwarte stern. Hé, hé!! een welverdiende frisse Hoegaarden in café « De Kroon », Wissekerke – picknick. En dan stevenen we af op de afsluitdijk Oosterschelde. Pfft ... . Knal. Alles leeg. Terwijl de eerste platte band geplakt wordt, vertelt Luc honderduit over het project Afsluitdijk. Op Neeltje Jans aangekomen, koers kijkhut. Aie, aie, aie !!! Hier slalom ik, of laveren we door een mijnenveld. Ik verklaar nader. Hier doet men aan mosselkweek, aquacultuur. Een gedekte tafel voor de meeuwen, die dan ook de mosseltjes van hoog op de asfaltweg laten neerkletteren.

Nou, ik moet geen tekeningetje maken hé! Nog pfft, plat, 2de maal, derde maal. In de hut verdraagzame temperatuur en op het eilandje aardig wat. Regenwulp even mooi naast een gewone Wulp. Bontbekjes, maar vooral veel Strandplevier. Ook Dwergstern, Visdief, Grote stern, Aalscholvers, Rosse grutto – één nog in zomerkleed -, Bonte strandlopers. Een zeehondje heeft waarschijnlijk al met de buik op het slib. Goed, je ziet nu enkel zijn kop en zijn achterlijf uit het water steken, gek zicht. Ja, ja, al tijd om terug te keren naar ons vertrekpunt. Dat duurt wel even. Stop, stop, 't is nie waar he! Jawel, plat. Nou, dat ophouden, wachten geeft ons Bontbekpleviertje op zijn eieren. Prachtige dag. De accurate kilometerteller van Lutgardis stond op 34°, euh pardon, kilometers. Een doorgaans heerlijk briesje maakte dat NOZ (?), 26° best te verteren was, niettegenstaande de ongenadige zon. Hartelijk dank aan de fietsvervoerders. Hip hip hoera voor Luc en André.

Fiets een Rondje met een Pontje in Zeeland

zondag 30/07/2006

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: André De Mul

Aantal deelnemers: 15

Verslag: Ilse Milloen

Langs Goes en Arnemuiden rijden we naar het kanaalsas dat we met de fiets oversteken naar Veere. Een kleine veerboot brengt ons naar Kamperland. We zien Grauwe ganzen, Aalscholvers en Visdiefjes. We fietsen langs de Schotsman over de Veerse Gatsdam met zicht op strand en zee naar Walcheren. Kijk! Een Graspieper duikt weg achter de duinen, ook nog een Kleine karekiet (in het riet), Kneutjes en Grote mantelmeeuw. In de kampeerboerderij Oranjezon eten we onze boterhammetjes op. Na de middag volgen we de Mantelingenroute. We rijden eerst

door een bos- en parkgebied naast het strand. Halfweg stappen we even af om een strandwandeling te maken. Wij en enkele strandloperijes hebben het hele strand voor ons alleen. De wolken komen op en het begint stilletjes te druppelen. Wij zijn wel even blij met de afkoeling na de hittegolf! We rijden verder naar het kasteel Westhove. De wolken worden almaar donkerder en we worden getrakteerd met een flinke douche. Gelukkig kunnen we schuilen in het nabije Terra Maris, een museum over natuur en landschap van Zeeland, in de voormalige orangerie van het kasteel. Alles klaart weer op. We rijden verder door de polder, richting Serooskerke. We zien Putters en Groenvinken in de bloemenweide. In Serooskerke staat nog een authentieke molen waar ze streekproducten verkopen. Een mooie gelegenheid om even af te stappen en ook nog een terrasje te doen vooraleer verder te rijden tot op de vertrekplaats in Veere. We hebben ongeveer 40 kilometer in de wielen. Een mooi rond getal. Een mooi en afwisselend Rondje Pontje.

Snelberichten Zuidrand Antwerpen

Wil je via e-mail op de hoogte gebracht worden van de laatste weetjes en dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden? Stuur een mailtje naar :

<johan.deridder3@telenet.be>
met als mededeling “snelberichten ontvangen aub”

't rAntGroentje !

Kinder- en jongeren "Natuurpunt"hoek!

Hoi natuurvriendje,

Speuren in de fortgebouwen.

Een echt gebeurd sprookje voor al wie >6jaar is en niet bang in het donker!

Zaterdag 16 december van 14.00u tot 17.00u.

Zijn jullie al eens een keertje mee in fort 7 komen wandelen?

Vond je het dan ook zo spijtig, dat we niet in alle gebouwen konden gaan?

Was jij dan ook zo nieuwsgierig naar al die poorten en gangen waar we niet binnen mochten?

Deze keer mag het

wel!!! We maken er een speciale tocht van en gaan op onderzoek uit in alle donkere hoekjes, naar wie er vroeger in dit fort geleefd heeft, wie het gebouwd heeft en waarvoor het gebruikt werd.

Wil je mee? Breng dan een zaklamp en 1 euro (voor 4u) mee, trek stevige schoenen aan en kleren die vuil mogen worden.

Afspraak: lokaal de IJsvogel, fort7, Legerstraat 40 in Wilrijk.

Inschrijvingen en tekstjes sturen of vragen stellen via
nancy.geldhof@telenet.be
 0485/85 13 64

Kerstmarkt in de IJsvogel !

Beste leden, het lijkt misschien nog ver weg, maar de feestdagen komen er weldra aan.

Hierbij hoort ook het steeds terugkerende probleem van de cadeaus.

Om u hierbij een beetje te helpen, bieden we u op vrijdagavond 24 van 19.00 tot 21.00u en zaterdagmiddag 25 november van 14.00 tot 16.00u de gelegenheid om een kijkje te komen nemen in ons lokaal, waar u zeker wel iets leuks of nuttigs zal kunnen vinden. U steunt er bovendien de natuur en de afdeling mee.

Wat kan u er zoal verwachten?

U zal er kalenders, wenskaarten, natuurlidwijn, voedertafels of nestkastjes kunnen kopen, maar ook bv. zoekkaarten. En misschien kan je wel een familielid of vriend blij maken met een jaar lidmaatschap van natuurpunt, dan krijg je alvast een welkomstpakket mee.

En verder...(dat blijft een verrassing) moet je zelf maar een kijkje komen nemen.

Wilt u een bepaald artikel bestellen, reserveren of verdere info dan kan u terecht bij:

Nancy Geldhof: 03/827 55 44 - nancy.geldhof@telenet.be.

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

Zondag 1 oktober: Roofvogeltrek in Limburg

Zondag 8 oktober: Vogeltocht naar Lier-Anderstad

Zondag 15 oktober: Vogeltrekexcursie Zeeuwse kust

Zaterdag 21 oktober: Dia-avond in zaal Steytelinck:
paddenstoelen

Zondag 22 oktober: Paddenstoelen in onze omgeving

Zondag 29 oktober: Ardennentocht

Zondag 5 november: Fortwandeling voor de leden

Zaterdag 11 november: After Schierparty

Zaterdag 18 november: Afdelingskwisavond : met Tuur en Wim in de Natuur

Zaterdag 25 november: Ganzentocht: Land van Strijen en de Korendijkse Slikken

Zaterdag 25 november: Behaag ... natuurlijk

Zaterdag 2 december: Winterwandeling in Grotenhout (Gierle)

Zaterdag 9 december: Ledenavond - IJsland en Schotland

Zaterdag 16 december: Kinderactiviteit + ouderopvang

Zondag 7 januari: Jenevertocht

Zaterdag 13 januari : Voordracht - Grote Zoogdieren in Europa

*Zondag 21 januari: Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee

Zondag 28 januari: "Graan voor de Gorzen" en Het Vinne-Vlaams Brabant

Beheerswerken :

elke donderdag- en zaterdagmorgen van 9.00u tot 12.00 u.

foto: Gerda Leys, Frank Decombel